

For citation / Atıf için:

ERYILMAZ, A., & KARA, A. (2025). Pozitif psikoterapi bağlamında işlevsellik ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Kastamonu İnsan ve Toplum Dergisi – KİTOD* 3(5), 85-106. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15260355>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kitod>

Pozitif psikoterapi bağlamında işlevsellik ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi

Development of functioning scale in the context of positive psychotherapy and examination of its psychometric properties

Ali ERYILMAZ

Prof. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, 34210, İstanbul, Türkiye
E-mail: erali76@hotmail.com ORCID: 0000-0001-9301-5946

Ahmet KARA¹

Doç. Dr. Kastamonu Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji, 37200, Kastamonu, Türkiye
E-mail: ahmetkara@kastamonu.edu.tr ORCID: 0000-0002-1155-619X

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Gönderilme Tarihi:

20/03/2025

Revizyon Tarihleri:

17/04/2025 (Minör r.)

Kabul Tarihi:

22/04/2025

Etik Beyan

- ✓ Yazar(lar), çalışmanın etik kurul onayına tabi olmadığını beyan eder(ler).
- ✓ The author(s) declare that the study is not subject to ethics committee approval.

Araştırmacıların çalışmaya katkısı

1. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%55).
Author contribution: Wrote the article, collected the data and analyzed/reported the results (55%).
2. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%45).
Author contribution: Wrote the article, collected the data and analyzed/reported the results (45%).

Çıkar çatışması

Yazar(lar) bu çalışmada olası bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

The author(s) declare that there is no potential conflict of interest in this study.

Benzerlik

Bu çalışma iThenticate programında taranmıştır. Nihai benzerlik oranı % 9'dur.

This study was scanned using the iThenticate program. The final similarity rate is 9 %.

¹ Sorumlu yazar / Corresponding author

Pozitif psikoterapi bağlamında işlevsellik ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, pozitif psikoterapi bağlamında işlevsellik ölçeğini (PPTİÖ) geliştirmek ve psikometrik özelliklerini incelemektir. Bu araştırma iki ayrı çalışmadan oluşmuştur. Çalışma 1'e 211 [$Y_{aş}^{ranj} = 17-65$, $Y_{aş}^{Ort} = 24.56$, $Y_{aş}^{Ss} = 8.40$] gönüllü birey katılmıştır. Çalışma 2'yi 226 [$Y_{aş}^{ranj} = 19-54$, $Y_{aş}^{Ort} = 28.29$, $Y_{aş}^{Ss} = 8.38$] gönüllü birey temsil etmektedir. Çalışma 1'de ilk olarak PPTİÖ'nün madde analizi için alt %27 ve üst %27'lik grup ortalamalarının farkına dayalı bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Ayrıca PPTİÖ'nün madde toplam test korelasyonu Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile değerlendirilmiştir. Madde analizinden sonra ise PPTİÖ'nün yapı geçerliğini sınamak için açımlayıcı faktör analizi (AFA) tekniği kullanılmıştır. Çalışma 2'de PPTİÖ'nün yapı geçerliğinin diğer bir kanıtı için birinci ve ikinci düzeyde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) tekniğinden yararlanılmıştır. Bunun yanında PPTİÖ'nün ölçüt bağımlı geçerliliği incelenmiştir. Bunlara ek olarak PPTİÖ'nün güvenirlik analizleri için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayı ve test-tekrar test korelasyon katsayısı yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda PPTİÖ'nün toplam açıklanan varyansı %67.48 ve öz değerleri 1.00'in üzerinde olan dört faktörlü bir yapısına ulaşılmıştır. PPTİÖ'de yer alan maddelerin faktör yükleri .58 ile .90 arasında değiştiği görülmüştür. Bunlara ek olarak birinci ve ikinci düzeyde doğrulayıcı faktör analizi sonucunda PPTİÖ'nün kabul edilebilir düzeyde uyum iyiliği değerlerine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Psikoterapi, İşlevsellik, Ölçek Geliştirme

Development of functioning scale in the context of positive psychotherapy and examination of its psychometric properties

Abstract

This research aims to develop a scale of functioning in positive psychotherapy (PPTFS) and examine its psychometric properties. This research consisted of two separate studies. Study 1 included 211 [$Age^{range} = 17-65$, $Age^{Mean} = 24.56$, $Age^{Sd} = 8.40$] volunteers. Study 2 was conducted with 226 [$Age^{range} = 19-54$, $Age^{Mean} = 28.29$, $Age^{Sd} = 8.38$] volunteers. In Study 1, an independent samples *t*-test was utilized to compare the lower and upper 27% group means for the item analysis of the PPTFS. In addition, the item-total correlation values of the PPTFS were assessed using the Pearson product-moment correlation coefficient. After the item analysis, the exploratory factor analysis (EFA) technique was used to test the construct validity of the PPTFS. In Study 2, the confirmatory factor analysis (CFA) technique was utilized at the first and second levels for further evidence of the construct validity of the PPTFS. Furthermore, criterion-related validity of the PPTFS was examined. In addition, Cronbach's alpha internal consistency coefficient and test-retest correlation coefficient methods were used for the reliability analysis of the PPTFS. As a result of the exploratory factor analysis, a four-factor structure with a total explained variance of 67.48% and eigenvalues above 1.00 was reached. The factor loadings of the items in the PPTFS ranged from .58 and .90. As a result of first and second order confirmatory factor analysis acceptable goodness of fit indices were obtained.

Keywords: Positive Psychotherapy, Functioning, Scale Development.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the field of Positive Psychotherapy in Turkey, there are scale development and adaptation studies such as life goals (Eryılmaz, 2012), balanced life (Aypay & Kara, 2018), coping with conflict (Kan & Memmedova, 2025) and Wiesbaden Positive Family Therapy Inventory (Sarı et al., 2010). However, no existing measurement tool assesses functioning within the Positive Psychotherapy framework. Therefore, this research aims to develop and validate Positive Psychotherapy Functioning Scale (PPTFS) by examining its psychometric properties.

Method

Study 1 included 211 [Age^{range} = 17-65, Age^{Mean}=24.56, Age^{Sd}=8.40] volunteers. Study 2 was conducted with 226 [Age^{range} = 19-54, Age^{Mean} =28.29, Age^{Sd} =8.38] volunteers. In Study 1, an independent samples t-test was utilized to compare the lower and upper 27% group means for the item analysis of the PPTFS. In addition, the item-total correlation values of the PPTFS were assessed using the Pearson product-moment correlation coefficient. After the item analysis, the exploratory factor analysis (EFA) technique was used to test the construct validity of the PPTFS. In Study 2, the confirmatory factor analysis (CFA) technique was utilized at the first and second levels for further evidence of the construct validity of the PPTFS. Furthermore, criterion-related validity of the PPTFS was examined. In addition, Cronbach's alpha internal consistency coefficient and test-retest correlation coefficient methods were used for the reliability analysis of the PPTFS.

Findings

As a finding of the exploratory factor analysis, a four-factor structure with a total explained variance of 67.48% and eigenvalues above 1.00 was reached. The factor loadings of the items in the PPTFS ranged between .58 and .90. Also, as a finding of CFA at the first level, it was determined that the goodness of fit indices ($\chi^2/sd=2.79$, IFI=.93, TLI=.91, CFI=.93, and RMSEA=.08) of the PPTFS were acceptable, while the goodness of fit indices ($\chi^2/sd=2.65$, IFI=.93, TLI=.92, CFI=.93, and RMSEA=.08) of the PPTFS were acceptable as a result of CFA at the second level. Cronbach's alpha internal consistency coefficient was reported as .90 for the future subscale, .85 for the relationship subscale, .89 for the achievement subscale, .80 for the body subscale, and .89 for the whole scale.

Conclusion, Discussion, and Recommendations

Studies on positive psychology especially reveal the importance of positive functioning in clinical practices (Joseph & Wood, 2010). For example, in one of the studies, attention and awareness, coping and inclusiveness, emotions, goals and habits, values and relationships are evaluated in five dimensions of positive functioning (Rusk & Waters, 2014). Eryılmaz (2020) created a summary framework for positive functioning based on the results of studies conducted in positive psychology. The scale developed in this study contributes to the literature by empirically integrating the indicators outlined the previous research. In the following processes, Functioning Scale in the Context of Positive Psychotherapy can be used to test the effectiveness of intervention programs to improve positive psychotherapy-based functionality. In addition, longitudinal studies can assess the effects of functioning over time and identify influential variables.

GİRİŞ

İşlevsellik kavramı, psikolojinin pek çok alt alanında kullanılan önemli bir kavramdır. Bu kavramın en yoğun kullanıldığı alanlar ise gelişim psikolojisi ile klinik psikoloji alanlarıdır. İnsanın işlevselliği, biyolojik sağlığı bir başka deyişle insanların içsel sağlık kapasitelerini ifade eden fizyolojik, psikolojik ve anatomik yapıları ile çevreyle etkileşime geçerek göstermiş oldukları gerçek performanslarını içerir (Bickenbach et al., 2023). Psikolojik işlevsellik kavramı, zekâ ve kişilik gibi doğuştan gelen biyolojik faktörler ile sosyal statü ve ev ortamı gibi sonradan kazanılan çevresel değişkenlerden etkilenen zihinsel süreçleri ve davranışları ifade eder (Smelser & Baltes, 2001). Psikolojik işlevsellik, bireylerin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını kapsayan ruhsal yapılarının çeşitli işleyiş biçimleri olarak tanımlanabilir. Psikolojik işlevselliğin kapsadığı alanları; esenlik, temel işlevsellik, özdenetim ve kişilerarası ilişkiler şeklinde sınıflamak mümkündür (Ro & Clark, 2009). İnsan, işlevsellik aracılığı ile kendini gerçekleştirir (Daniels, 1982).

Psikopatoloji açısından işlevsellik kavramı değerlendirilebilir. Bu doğrultuda daha çok işlev kaybı kavramının kullanıldığı görülmektedir. Amerikan Psikiyatri Derneğine göre (2013) işlev

kaybı; bireylerin, sosyal, mesleki ve diğer alanlarda klinik olarak belirgin sıkıntı veya bozulma göstermesi şeklinde değerlendirilmektedir. Bozulma; sosyal, mesleki, öz bakım, başa çıkma ve diğer işlevsellik türleri gibi çok çeşitli alanlarda herhangi bir düzeydeki işlev kaybını içerebilmektedir. İşlevsel bozukluk, kişilik bozuklukları (Skodol et al., 2005), şizofreni (McClure et al., 2013) gibi psikopatoloji alanlarında incelenmektedir.

İşlevsellik kaybını değerlendiren psikoterapi ekollerinden biri de pozitif psikoterapidir. Pozitif Psikoterapi yaklaşımına göre insanların işlevselliklerini değerlendirmede denge modeli kullanılmaktadır. Denge modelinin önemli bir boyutunu, beden-duyumlar oluşturur. Pesesckian'a göre (2002) insanların psikolojik durumları, beden durumlarına bağlı olarak şekillenmektedir. Özellikle işlevsellik kaybında, insanlar psikosomatik tepkiler vererek mevcut durumla başa çıkmaya çalışırlar. Bu nedenle, danışanların kendi bedenlerine ve vücut organlarına yönelik algılarının incelenmesi gerekmektedir. Pozitif psikoterapi çatışma yönelimli bir psikoterapi modelidir. Yaşanan çatışmalarla birlikte işlev kaybı ortaya çıkmaktadır. Çatışmalara dair fiziksel tepkiler ise; fiziksel aktivite, uyku, yemek yemek, cinsellik ve beden fonksiyonlarındaki bozukluklar ve psikosomatik tepkiler olarak değerlendirilmektedir.

Denge modelinin önemli bir diğer boyutunu, başarı-aklı oluşturur. Pesesckian'a göre (1990) başarı boyutu; bireylerin davranışlarına yön veren normların tanımlanmasını ve aynı zamanda bu normların içselleştirilmesini içermektedir. Bazı bireyler, işe sığınarak; bazıları ise, iş ya da başarı taleplerinden kaçınarak çatışmayla başa çıkmaya çalışırlar. Bu alana başvuran insanlarda, benlik değeri problemleri, fazla talep, stres tepkileri, başarısızlık korkusu zararlı hastalık belirtilerine rastlanabilir.

Denge modelinin üçüncü boyutunu, ilişki kurmak oluşturur. Pesesckian'a göre (1997) bu alan; kişinin kendisi, eşi, ailesi, diğer insanlar, topluluklar, sosyal sınıflar, çevreler ve nesnelerle olan ilişki kurmalarını ve sürdürmelerini içeren bir alandır. İnsanlar, toplumsal birer varlık oldukları için yaşadıkları sorunlarını çevrelerine de yansıtırlar. Çatışmayla başa çıkmada ilişki boyutunu kullanmak; yalnızlığa kaçış ya da başkalarından destek almak olmak üzere iki şekilde kendisini göstermektedir.

Denge modelinin son boyutunu ise hayal kurma-sezgi oluşturur. Pesesckian'a göre (2012) bireyler; rüyalarını, sezgilerini ya da fantezilerini yaşamış oldukları psikolojik sorunlarda çatışmayla başa çıkmak için kullanırlar. Bu noktada bireylere, çatışmalarıyla başa çıkmada hayal güçleri önemli kaynaklar sunmaktadır. Birey, gerçekte yapmak istediklerini hayal ederek kendisini rahatlatılabilir. Pesesckian'a göre (1990), çatışmalarda yaşanan bu şekiller her insanın

fikirleri, dilekleri ve çatışmalarıyla oluşturduğu göreceli geniş kategorilerdir. Bireyler, kendi geliştirmiş oldukları başa çıkma tarzlarına bağlı olarak çatışmayla başa çıkmaya çalışırlar. Başa çıkma yöntemlerinin kullanımında bireysel farklılıklar vardır. Çatışmayla baş etmenin dört alanı, psikolojik sorunların önemli yönlerini göstererek terapistte yardımcı olur.

Pozitif psikoterapide, işlevselliği değerlendirirken bu dört boyutta bireylerin yaşadıkları semptomları ele alınmaktadır (Pesescian, 1990, 1997, 2012). Semptomların artmasına bağlı olarak bireylerin ilgili alanlardaki işlev kayıplarının da arttığı sonucuna varılmaktadır. Tüm bunların yanında işlevselliğin, negatif ve pozitif olmak üzere tek bir süreklilik üzerinde yer aldığı belirtilmektedir. Bu doğrultuda, mevcut klinik ölçümlerde ve psikoterapilerde pozitif işlevselliğe yönelik ölçümlerin de yapılması gerekmektedir (Joseph & Wood, 2010). Türkiye’de Pozitif Psikoterapi alanında, yaşam amaçları (Eryılmaz, 2012), dengeli yaşam (Aypay & Kara, 2018), çatışma ile başa çıkma (Kan & Memmedova, 2025) ve Wiesbaden Pozitif Aile Terapisi Envanteri (Sarı vd., 2010) gibi ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının olduğu görülmektedir. Ancak, Pozitif Psikoterapi çerçevesinden işlevselliği ölçen bir ölçeğin aracının olmadığı görülmektedir. Sonuç olarak bu araştırmanın amacı pozitif psikoterapi bağlamında işlevsellik ölçeğini (PPTİÖ) geliştirmek ve psikometrik özelliklerini incelemektir.

ÇALIŞMA 1

Çalışma 1’de ilk olarak Pozitif Psikoterapi Bağlamında İşlevsellik Ölçeğinin (PPTİÖ) madde analizi için alt %27 ve üst %27’lik grup ortalamalarının farkına dayalı bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Ayrıca PPTİÖ’nün madde toplam test korelasyonu Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile değerlendirilmiştir. Madde analizinden sonra ise PPTİÖ’nün yapı geçerliğini sınamak için açımlayıcı faktör analizi (AFA) tekniği kullanılmıştır.

YÖNTEM

Çalışma grubu

Veri toplamak için Google anket formu kullanılmıştır. Bu form aracılığıyla bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Çalışma 1’e 211 [$Y_{aş}^{ranj} = 17-65$, $Y_{aş}^{Ort} = 24.56$, $Y_{aş}^{Ss} = 8.40$] gönüllü birey katılmıştır. Bu katılımcıların 162’si kadın (%76.8) ve 49’u erkektir (%23.2).

İşlem

Araştırma ölçek geliştirme aşamalarına göre dizayn edilmiştir. Bu kapsamda öncelikle maddelerin ve ölçek deneme formunun hazırlanmasında üç yol izlenmiştir. Birincisinde pozitif psikoterapi bağlamında işlevselliğin özelliklerine ilişkin literatür taraması gerçekleştirilmiştir. İkincisinde bu konuyla ilgili Türkiye’de yürütülen benzer ölçek çalışmalarına bakılmıştır

(Aypay ve Kara, 2018; Sarı et vd., 2010). Üçüncüsünde ise bu konuya ilişkin on kişiyle nitel görüşme yürütülmüştür. Sonuç olarak 20 madde içeren ölçek deneme formu hazırlanmıştır. Bu deneme formu pozitif psikoterapist derecesine sahip iki alan uzmanı ile ölçme ve değerlendirme uzmanı tarafından amaca uygunluk, anlaşılabilirlik, dil ve görünüş açısından değerlendirilmiştir. Uzmanlar, tüm maddelerin deneme formuna konulabileceğine karar vermişlerdir. Ayrıca uzmanlar, maddelerle ilgili dilsel ve amaca uygunluk açısından bazı önerilerde bulunmuşlardır ve bu geri bildirimlere dayalı revizyonlar yapılarak ölçeğin son hali oluşturulmuştur. Ardından bu form aracılığıyla iki farklı örnekleme veri toplanmıştır. Birinci çalışmada (211 kişi üzerinde) madde analizi ve açıklayıcı faktör analizi yürütülmüştür. İkinci çalışmada ise (226 kişi üzerinde) birinci ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi, güvenirlik analizleri ve ölçüt bağıntılı geçerlilik çalışması yapılmıştır (Fraenkel vd., 2023; Kline, 2014).

BULGULAR

Madde analizi

PPTİÖ'deki maddelerin ayırt edici gücünü ortaya koymak için alt %27 ve üst %27'lik grup ortalama puanlarına dayalı bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Ayrıca PPTİÖ'deki maddelerin ayırt ediciliği için diğer bir kanıt ise madde toplam test korelasyonu ile bakılmıştır. Bu işlem Pearson momentler çarpımı korelasyon analiz ile incelenmiştir.

Tablo 1. %27'lik Üst-Alt Grup Bulguları

Maddeler	Grup	Ort.	Ss	t
PPTİÖ1	Üst	4.10	.90	9.10***
	Alt	2.68	.75	
PPTİÖ2	Üst	4.08	.87	7.48***
	Alt	2.80	.95	
PPTİÖ3	Üst	4.59	.59	9.88***
	Alt	3.17	.90	
PPTİÖ4	Üst	4.56	.53	6.97***
	Alt	3.52	.98	
PPTİÖ5	Üst	4.75	.47	10.20***
	Alt	3.42	.86	
PPTİÖ6	Üst	4.31	.78	8.74***
	Alt	3.00	.82	
PPTİÖ7	Üst	3.94	.85	7.55***
	Alt	2.73	.85	

Tablo 1'in devamı

PPTİÖ8	Üst	4.15	.92	7.40***
	Alt	2.89	.90	
PPTİÖ9	Üst	4.28	.61	11.47***
	Alt	2.68	.84	
PPTİÖ10	Üst	4.56	.56	12.21***
	Alt	3.01	.76	
PPTİÖ11	Üst	4.84	.45	8.15***
	Alt	3.47	1.18	
PPTİÖ12	Üst	4.47	.75	8.53***
	Alt	3.15	.88	
PPTİÖ13	Üst	4.82	.38	7.79***
	Alt	3.82	.88	
PPTİÖ14	Üst	4.68	.53	9.29***
	Alt	3.49	.80	
PPTİÖ15	Üst	4.77	.46	7.44***
	Alt	3.70	.98	
PPTİÖ16	Üst	4.56	.56	12.76***
	Alt	2.78	.88	
PPTİÖ17	Üst	4.50	.53	11.67***
	Alt	2.87	.90	
PPTİÖ18	Üst	4.68	.53	10.77***
	Alt	3.17	.90	
PPTİÖ19	Üst	4.57	.56	12.35***
	Alt	3.05	.74	
PPTİÖ20	Üst	4.52	.57	11.40***
	Alt	3.10	.74	

Not: ***p<.001

Tablo 1'de %27'lik üst-alt grup madde analizi bulguları sunulmuştur. Buna göre üst grup ile alt grup arasındaki farklara yönelik t değerlerinin hepsi anlamlı çıkmıştır. Bu sonuçlar, PPTİÖ'de yer alan tüm maddelerin işlevsellik düzeyi yüksek olan üst grup ile düşük olan alt grubu birbirinden anlamlı düzeyde ayırt ettiğini ispatlamaktadır (Büyüköztürk, 2014).

Tablo 2. Madde Toplam Test Korelasyonu Bulguları

Maddeler	Madde Toplam Test Korelasyonu
PPTİÖ1	.600**
PPTİÖ2	.539**
PPTİÖ3	.675**
PPTİÖ4	.501**
PPTİÖ5	.677**
PPTİÖ6	.593**
PPTİÖ7	.630**
PPTİÖ8	.511**
PPTİÖ9	.700**
PPTİÖ10	.736**
PPTİÖ11	.529**
PPTİÖ12	.582**
PPTİÖ13	.523**
PPTİÖ14	.606**
PPTİÖ15	.558**
PPTİÖ16	.692**
PPTİÖ17	.686**
PPTİÖ18	.688**
PPTİÖ19	.716**
PPTİÖ20	.722**

Not: **p<.01

Tablo 2’de madde toplam test korelasyonu bulguları verilmiştir. Buna göre PPTİÖ’nün madde-toplam test korelasyonlarının .501 ile .736 arasında değiştiği ve hepsinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu bulgular PPTİÖ’deki tüm maddelerin ölçülen işlevsellik niteliği açısından bireyleri iyi derecede ayırt etme güce sahip olduğunu göstermektedir (Kline, 2014).

Yapı geçerliği

PPTİÖ’de yer alan maddelerin kaç alt faktör altında toplandığını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak örneklem büyüklüğünün yeterliliği Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett’s Sphericity testleri ile incelenmiştir. Mevcut çalışmada PPTİÖ’nin KMO değeri .70’ten büyük (.87) ve Barlett’s Sphericity değeri [$\chi^2=1732.273$, sd=120, p<.001] anlamlı olduğu için açımlayıcı faktör analizi yapmak için

yeterli örneklem büyüklüğüne sahip olduğu anlaşılmaktadır (Büyüköztürk, 2002). Daha sonra AFA için temel bileşenler analizi faktör belirleme yöntemi olarak seçilmiştir. Ayrıca AFA’da dik döndürme tekniklerinden Varimax kullanılmıştır (Kline, 2014). Yapılan analiz sonucunda PPTİÖ’deki 4 madde birden fazla faktör altında toplandığı için diğer bir deyişle binişik madde olduğu için analizden tek tek çıkarılmıştır (Seçer, 2018). Bu durumda PPTİÖ’nin toplam açıklanan varyansı %67.48 olan, 16 maddeden oluşan ve öz değerleri 1.00’in üzerinde olan dört faktörlü bir yapısına ulaşılmıştır. PPTİÖ’de yer alan maddelerin faktör yüklerinin .58 ile .90 arasında değiştiği görülmüştür.

Tablo 3. Pozitif Psikoterapi Bağlamında İşlevsellik Ölçeğinin (PPTİÖ) AFA Bulguları (N=211)

<i>Pozitif Psikoterapi</i>		2. İlişki	3. Beden	3. Gelecek/ Maneviyat/ Fantezi
<i>Bağlamında İşlevsellik Ölçeği</i>	1. Başarı			
Madde No	Faktör Yükü	Faktör Yüğü	Faktör Yüğü	Faktör Yüğü
PPTİÖ16	.68			
PPTİÖ17	.75			
PPTİÖ18	.66			
PPTİÖ19	.72			
PPTİÖ20	.74			
PPTİÖ11		.58		
PPTİÖ12		.58		
PPTİÖ13		.83		
PPTİÖ14		.77		
PPTİÖ15		.81		
PPTİÖ7			.60	
PPTİÖ8			.68	
PPTİÖ9			.74	
PPTİÖ10			.65	
PPTİÖ1				.86
PPTİÖ2				.90
Öz değeri	3.28	2.94	2.50	2.06
Açıklanan varyans (%)	20.52	18.37	15.65	12.93
Yığılmalı açıklanan varyans (%)	20.52	38.89	54.55	67.48

KMO=.87, Barlett Küresellik Testi ($\chi^2=1732.273$, sd=120, p<.001)

ÇALIŞMA 2

Çalışma 2’de Pozitif Psikoterapi Bağlamında İşlevsellik Ölçeğinin (PPTİÖ) yapı geçerliğinin diğer bir kanıtı için birinci ve ikinci düzeyde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) tekniğinden yararlanılmıştır. Bunun yanında PPTİÖ’nün ölçüt bağıntılı geçerliliği incelenmiştir. Bunlara ek olarak PPTİÖ’nün güvenirlik analizleri için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayı ve test-tekrar test korelasyon katsayısı yöntemleri kullanılmıştır.

YÖNTEM

Çalışma grubu

Çalışma 2’nin verisi Google anket formu ile toplanmıştır. Ayrıca bu form yoluyla bilgilendirilmiş onam da elde edilmiştir. Çalışma 2’ye 226 gönüllü birey katılım göstermiştir. Bu 226 birey [$Yaş^{ranj} = 19-54$, $Yaş^{Ort} = 28.29$, $Yaş^{Ss} = 8.38$] ve [165’i kadın (%73); 61’i erkek (%27)] olarak temsil edilmektedir. Bunlara ek olarak PPTİÖ’nün test-tekrar test güvenirlik analizi belirlemek için 34 kişi üç hafta arayla iki kere ölçek formunun uygulamasına katılmıştır.

Veri toplama araçları

Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği (Watson vd., 1988): PPTİÖ’nün ölçüt bağıntılı geçerliliği için kullanılmıştır. Bu ölçeğin Türkçe formunun oluşturulup psikometrik özelliklerinin test edilmesi Gençöz (2000) tarafından gerçekleştirilmiştir. 20 madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar; olumlu ve olumsuz duygu olarak kavramsallaştırılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında yapılan analizde toplam açıklanan varyansı %44 olduğu belirlenmiştir (Gençöz, 2000). Ayrıca olumlu duygular boyutunun Cronbach alfa değeri .83 bulunurken olumsuz duyguların ise .86 olarak hesaplanmıştır (Gençöz, 2000).

Yaşam Doyumu Ölçeği (Diener vd., 1985): PPTİÖ’nün ölçüt bağıntılı geçerliliğinin test edilmesinde yararlanılmıştır. Bu ölçek, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve psikometrik analizleri yürütülmüştür. 5 madde ve tek boyut içermektedir. Ölçeğin yapı geçerliği için gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizinde mükemmel seviyede uyum iyiliği indeksleri elde edilmiştir ($\chi^2/sd = 1.17$, $RMSEA = .03$, $GFI = .99$, $CFI = 1.00$, $NFI = .99$) (Dağlı & Baysal, 2016). Bunlara ek olarak ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .88 olarak bulunmuştur (Dağlı ve Baysal, 2016).

BULGULAR

Yapı geçerliği

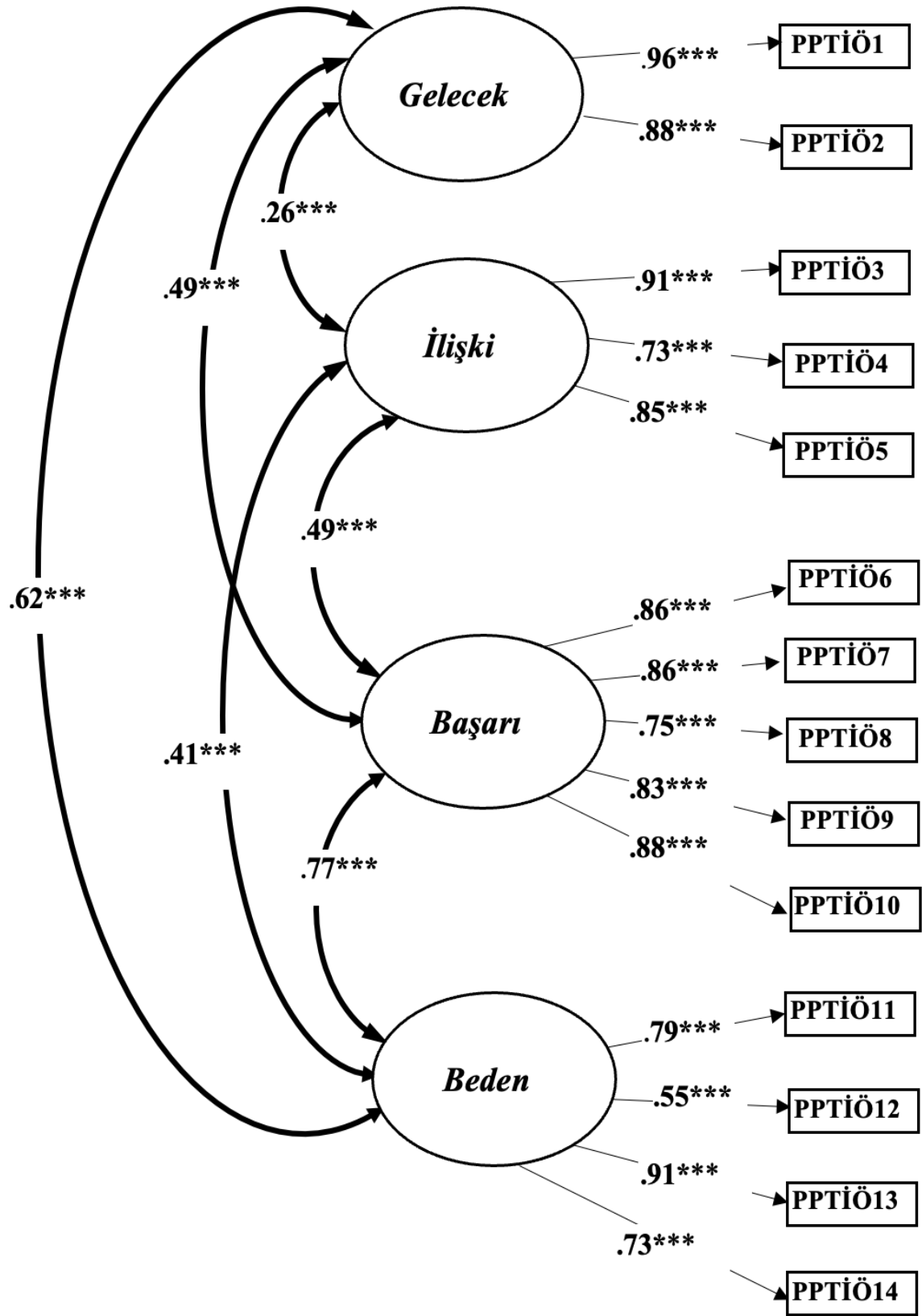
PPTİÖ'nün özgün formunun faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmayacağını test etmek için birinci ve ikinci düzey Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) tekniği uygulanmıştır. Yapılan hem birinci düzey hem de ikinci düzey DFA sonucunda madde 11 ve madde 12'nin standardize edilmiş faktör yükleri .30'nun altında olduğundan dolayı çıkarılmıştır. Öte yandan birinci düzey DFA sonucunda PPTİÖ'nün uyum iyiliği indekslerinin ($\chi^2/sd=2.79$, IFI=.93, TLI= .91, CFI=.93 ve RMSEA= .08) kabul edilebilir olduğu tespit edilirken aynı şekilde ikinci düzey DFA sonucunda PPTİÖ'nün uyum iyiliği indekslerinin ($\chi^2/sd=2.65$, IFI=.93, TLI= .92, CFI= .93 ve RMSEA= .08) kabul edilebilir seviyede olduğu kanıtlanmıştır (Hu & Bentler, 1999; Schermelleh-Engel vd., 2003). Bunlara ek olarak PPTİÖ'nün birinci düzey DFA sonucunda standardize edilmiş faktör yüklerinin 0.55 ile 0.96 arasında değiştiği ve tüm t değerlerinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Ayrıca PPTİÖ'nün ikinci düzey DFA sonucunda standardize edilmiş faktör yüklerinin 0.52 ile 0.97 arasında değiştiği ve tüm t değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir (Kline, 2019).

Tablo 4. Birinci Düzeyde DFA Bulguları

Maddeler	Boyutlar	B	S.H.	t	p
PPTİÖ1	<--- Gelecek/Maneviyat/Fantezi	1.000			
PPTİÖ2	<--- Gelecek/Maneviyat/Fantezi	.947	.066	14.310	***
PPTİÖ3	<--- İlişki	1.051	.069	15.286	***
PPTİÖ4	<--- İlişki	.948	.076	12.407	***
PPTİÖ5	<--- İlişki	1.000			
PPTİÖ6	<--- Başarı	1.000			
PPTİÖ7	<--- Başarı	.895	.047	18.913	***
PPTİÖ8	<--- Başarı	.715	.049	14.444	***
PPTİÖ9	<--- Başarı	.839	.048	17.529	***
PPTİÖ10	<--- Başarı	.899	.044	20.303	***
PPTİÖ11	<--- Beden	1.563	.187	8.350	***
PPTİÖ12	<--- Beden	1.000			
PPTİÖ13	<--- Beden	1.843	.208	8.859	***
PPTİÖ14	<--- Beden	1.283	.161	7.957	***

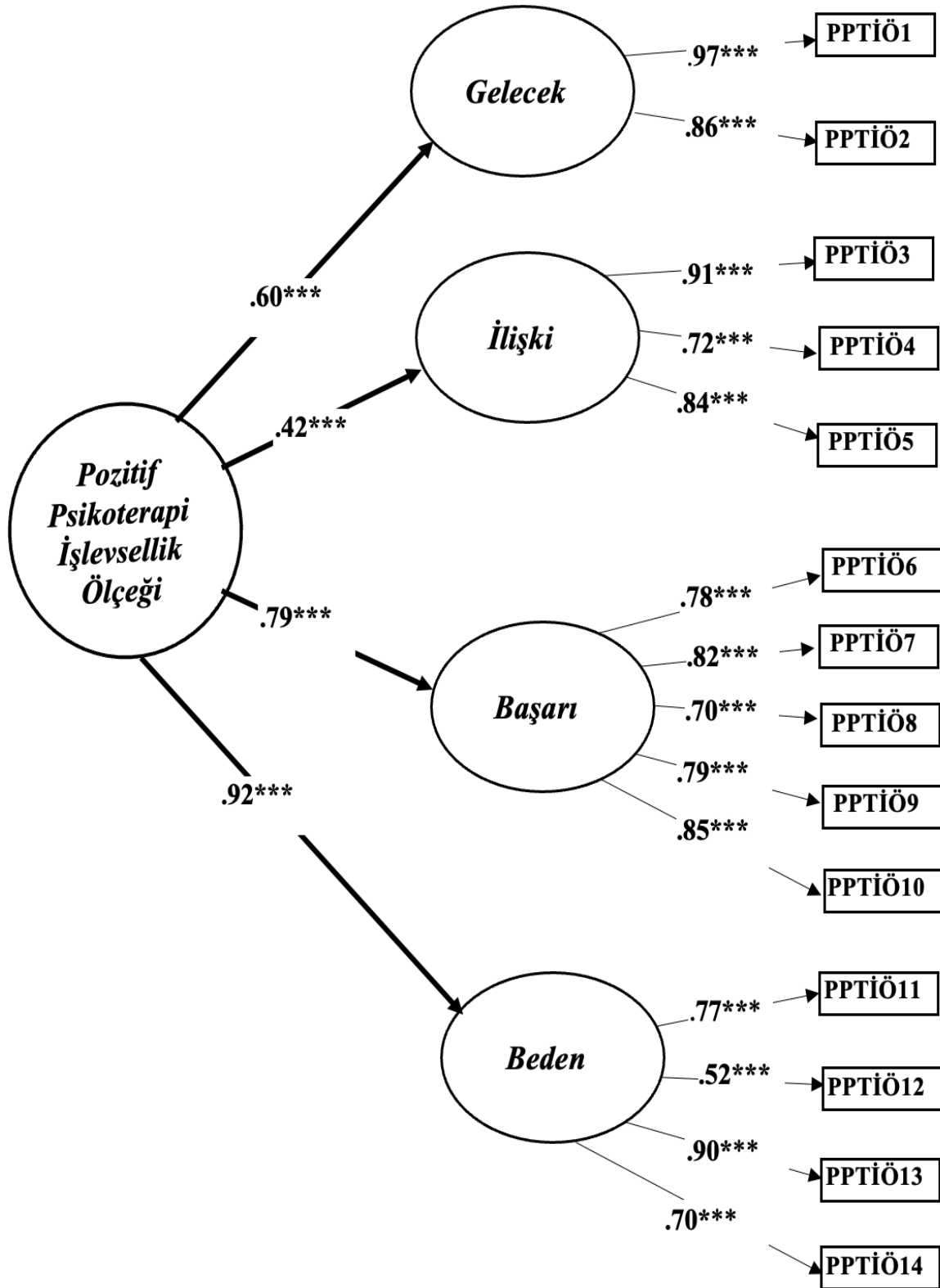
Not: ***p<.001

Şekil 1. Birinci Düzeyde DFA Path Diyagramı

Not: Gelecek= Gelecek/Maneviyat/Fantezi

Şekil 2. İkinci Düzeyde DFA Path Diyagramı

Not: Gelecek= Gelecek/Maneviyat/Fantezi

Tablo 5. İkinci Düzeyde DFA Bulguları

			B	S.H.	t	p
Gelecek/Maneviyat/Fantezi	<---	PPT İşlevsellik Ölçeği	1.000			
İlişki	<---	PPT İşlevsellik Ölçeği	.439	.089	4.907	***
Beden	<---	PPT İşlevsellik Ölçeği	.654	.112	5.843	***
Başarı	<---	PPT İşlevsellik Ölçeği	.977	.134	7.313	***
PPTiÖ1	<---	Gelecek/Maneviyat/Fantezi	1.000			
PPTiÖ2	<---	Gelecek/Maneviyat/Fantezi	.934	.074	12.706	***
PPTiÖ3	<---	İlişki	1.059	.074	14.354	***
PPTiÖ4	<---	İlişki	.951	.080	11.921	***
PPTiÖ5	<---	İlişki	1.000			
PPTiÖ6	<---	Başarı	1.000			
PPTiÖ7	<---	Başarı	1.027	.078	13.142	***
PPTiÖ8	<---	Başarı	.824	.076	10.905	***
PPTiÖ9	<---	Başarı	.972	.077	12.626	***
PPTiÖ10	<---	Başarı	1.035	.075	13.802	***
PPTiÖ11	<---	Beden	1.543	.202	7.655	***
PPTiÖ12	<---	Beden	1.000			
PPTiÖ13	<---	Beden	1.832	.226	8.124	***
PPTiÖ14	<---	Beden	1.278	.174	7.323	***

Not: ***p<.001, PPT: Pozitif Psikoterapi.

Ölçüt bağıntılı geçerlilik

PPTiÖ'nün ölçüt bağıntılı geçerliliğinde Yaşam Doyumu Ölçeği ve Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği kullanılmıştır. Bu kapsamda ölçekler arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Analiz bulguları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Ölçüt Bağıntılı Geçerlilik Bulguları

Ölçekler	1	2	3	4
1. Pozitif Psikoterapi Bağlamında İşlevsellik Ölçeği	1			
2. Yaşam Doyumu Ölçeği	.66**	1		
3. Pozitif Duygu Durum Ölçeği	.73**	.61**	1	
4. Negatif Duygu Durum Ölçeği	-.43**	-.42**	-.30**	1

Not: **p<.01

Güvenirlik analizleri

PPTİÖ'nün güvenilirlik analizleri Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test korelasyon katsayısı ile değerlendirilmiştir. Gelecek/Maneviyat/Fantezi alt boyutu için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .90, ilişki alt boyutu için .85, başarı alt boyutu için .89, beden alt boyutu için .80 ve ölçeğin tamamı için .89 olarak rapor edilmiştir. Bunlara ek olarak 34 kişiyle üç hafta arayla test-tekrar test uygulaması yürütülmüştür. Bu uygulamanın neticesinde Gelecek/Maneviyat/Fantezi alt boyutu için test-tekrar test korelasyon katsayısı .77, ilişki alt boyutu için .54, başarı alt boyutu için .43, beden alt boyutu için .69 ve ölçeğin tamamı için .70 olarak hesaplanmıştır. Yukarıda açıklanan güvenilirlik analizi bulgularına dayalı olarak PPTİÖ'nün yeterli düzeyde güvenilir bir veri toplama aracı olduğu kanıtlanmıştır (Nunnally, 1979).

Tablo 7. PPTİÖ'nün Güvenirlik Analizi Bulguları

Değişkenler	Madde Sayısı	Cronbach alfa	Test-tekrar test
Gelecek/Maneviyat/Fantezi	2	.90	.77**
İlişki	3	.85	.54**
Başarı	5	.89	.43*
Beden	4	.80	.69**
Ölçeğin Tümü	14	.89	.70**

Not: **p<.01, *p<.05

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada, bireylerin işlevselliklerini değerlendirmek amacıyla bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçme aracının güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır. Pozitif psikoterapi alanında, yaşam amaçları (Eryılmaz, 2012), dengeli yaşam (Aypay & Kara, 2018), çatışma ile başa çıkma (Kan & Memmedova, 2025) ve Wiesbaden Pozitif Aile Terapisi Envanteri (Sarı vd., 2010) gibi ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının olduğu görülmektedir. Ancak, pozitif psikoterapi temelli işlevselliği değerlendiren ölçek geliştirme çalışmalarının olmadığı görülmektedir. Bu çalışma, literatüre üzerinde çalışılmayan bir ölçme aracı geliştirdiği için alana katkı sunmuştur denilebilir.

Psikoloji literatürü incelendiğinde herbir psikopatolojik örüntüye yönelik işlevsellik kaybının incelendiği görülmektedir. Örneğin öğrenme güçlüğü konusunda ergenler üzerinde yapılan çalışmada, öğrenme güçlüğüne ergenlerde akademik (başarı alanı) ve toplumsal işlevsellik (ilişki alanı) alanlarına zarar verdiği belirtilmektedir (Willcutt vd., 2013). Bir başka çalışmada somatizasyon bozukluğunun çocukların okul performanslarını (başarı alanı) ve aile işlevselliklerini (ilişki alanı), algılanan sağlıklı durumlarını (beden alanı) olumsuz olarak etkilediği sonucuna varılmıştır (Campo vd., 1999). Şizofreni hastalarının, boylamsal olarak toplumsal işlevsellikleri ile yaşadıkları hastalıklar arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Handest vd., 2023). Yapılan çalışmalarda işlevsellik alanları incelendiğinde; ilişki boyutu daha çok sosyal alan olarak değerlendirilmektedir. Sosyal alanın içerisine; aile, meslek ve kişilerarası ilişkiler girmektedir. İkinci alan ise, ruhsal alan olarak incelenmektedir. Bu alanın içerisine; zihinsel, cinsel, duygusal gibi alt boyutlar girmektedir (Michalak ve ark. 2006). Bu ve benzeri çalışmalar incelendiğinde, işlevselliğin bir bütün olarak değerlendirilmediği görülmektedir (Villarreal vd., 2021). Bunun nedenlerinden biri de işlevselliği bütün olarak değerlendirecek çeşitli modellere ihtiyaç duyulmasıdır. Bu noktada pozitif psikoterapinin denge modeli literatürdeki önemli bir açığı kapatmaktadır. Bu çalışma denge modeline dayandığı için de ampirik olarak pozitif psikoterapinin bütünsellik bakış açısında destek sunmuştur denilebilir.

İşlevsellik konusunda pozitif bir bakış açısının gerekliliğini pozitif psikoloji çalışmaları da desteklemektedir. Özellikle pozitif psikolojide gerçekleştirilen çalışmalar, klinik uygulamalarda pozitif işlevselliğin önemini ortaya koymaktadır (Joseph & Wood, 2010). Örneğin yapılan çalışmalardan birinde; dikkat ve farkındalık, başa çıkma ve kapsayıcılık, duygular, amaçlar ve alışkanlıklar, değerler ve ilişkiler pozitif işlevsellik beş boyutta değerlendirilmektedir (Rusk & Waters, 2014). Eryılmaz (2020), pozitif psikoloji alanında gerçekleştirilen çalışmaların sonuçlarına dayalı olarak pozitif işlevselliğe yönelik bir özet

çerçeve oluşturmuştur. İlgili çerçeve, Şekil 3'te yer almaktadır. Sonuç olarak bu araştırmada geliştirilen ölçek, literatürde ifade edilen göstergeleri (Şekil 3) ampirik olarak bütünleştirdiği için literatüre katkı sağlayacağı söylenebilir.

Şekil 3. Denge Modeli Temelinde Pozitif İşlevsellik İçerikleri

GELECEK Umut İyimserlik Sonuç beklentileri Olası benlikler Gerçekçi iyimserlik Amaçlar Maneviyat Anlam Din Yaşamın anlamı	BEDEN Mutluluk Olumlu duygular Öznel iyi oluş Bilişsel esneklik Bilişsel yeniden çerçeveleme Deneyime açıklık Pozitif belirsizlik Öz yeterlik Denetim odağı Savunma mekanizmaları
İLİŞKİ Sosyal ilgi Yakınlık Bağlanma Aile Arkadaşlık Toplumsallaşma Özgecilik	BAŞARI Uyum Akış deneyimi Motivasyon Kişisel büyümede inisiyatif alma Amaçlar için mücadele etme Başa çıkma Gelişim duygusu Öz düzenleme

Kaynak: Eryılmaz, 2020, s. 33

Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin diğer işlevsellik ölçekleri ile benzerlikleri ve farklılıkları vardır. Benzerliklere ve farklılıklara değinmeden önce, Türkiye’de kullanılan işlevsellik ölçeklerine değinmek gerekir. İşlevselliğin ölçülmesi ile ilgili pek çok ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları vardır. Bunların başında Kısa İşlevsellik Değerlendirme Ölçeği gelmektedir (Aydemir ve Uykur, 2012). Bu ölçek çok boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin alt boyutları arasında; özerklik, mesleki işlevsellik, bilişsel işlevsellik, mali konular, kişilerarası ilişkiler ve boş zaman etkinlikleri gibi alt boyutlar yer almaktadır. Psikopatolojiye özgü işlevsellik değerlendirmesini ölçen ölçme araçları da vardır. Bunlardan biri de Şizofreni Hastaları İçin Toplumsal İşlevselliği Değerlendirme Ölçeğidir (Yıldız vd., 2018). Bu ölçek kişilerarası ilişkiler ve eğlenti, özbakım ve bağımsız yaşam olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bir diğer ölçek, kişilik bozukluklarında işlevselliği ölçmek amacıyla kullanılan Kişilik İşlevsellik Düzeyi-Öz Bildirim Ölçeğidir (Şahinöz, Ş., & Işıklı, 2024). Bu ölçek de tek boyutlu bir ölçektir. Öncelikle bu çalışmada geliştirilen ölçek pozitif psikoterap temelli olması yönü ile diğer ölçeklerden ayrılmaktadır. Diğer ölçeklerin hiçbiri hernagi bir psikoterapi ekolüne dayanmamaktadır. Bu durum da gayet doğal karşılanmalıdır çünkü pozitif psikoterapi bir

psikoterapi kuramı olmanın yanında bir gelişim kuramıdır da (Eryılmaz, 2020). Bir diğer farklılık, bu çalışmada ele alınan ölçek insanın doğasına pozitif bakmanın bir yansımasıdır. Peseschkian (2002), pozitif psikoterapiyi insanın pozitif imgesine dayandırmaktadır. Pozitif psikoterapi, patolojik anlayışın hastalıklar bakış açısına ek olarak insanın yeteneklerini de sürece katmaktadır (Bakınız Tablo 8). Üçüncü farklılık ise, işlevselliği çok boyutlu olarak ele almaktır. Bu çalışmada işlevsellik; beden, başarı, ilişki ve gelecek/maneviyat/fantezi olmak üzere dört boyutta incelenmektedir.

Tablo 8. Pozitif Psikoterapi Anlayışı ile Geleneksel (Patolojik) Anlayışın Karşılaştırılması

Anlayış	Yardım Sunan Kişi	Soruna Bakış	Sorunlu Kişi
Patolojik anlayış	Psikoterapist	Hastalık	Hasta
Pozitif anlayış	Psikoterapist	Hastalık Yetenekler	

Bu araştırmanın önemli sınırlılıklarından birisi katılımcıların çoğunlukla kadınlardan oluşmasıdır. Bunun önemli gerekçesi ise verilerin sadece Google anket formu üzerinden toplanmasıdır. Bundan sonraki araştırmalarda birden fazla veri toplama yöntemi kullanılarak bu sınırlılığın üstesinden gelinebilir. Bunun yanında farklı gelişim döneminde bireyler örnekleme dahil edilerek herhangi bir karşılaştırmaya bakılmamıştır. Bunun önemli gerekçesi alt gelişim dönemlerinde yer alan bireyler arasında karşılaştırma yapılabilecek yeterlilikte örneklem dağılımının oluşmamasıdır. Dolayısıyla ilerleyen süreçlerde PPT bağlamında işlevsellik farklı gelişim dönemlerinde yer alan bireyler arasında karşılaştırılarak değerlendirilebilir.

Sonraki araştırmalarda pozitif psikoterapi temelli işlevselliği geliştirilecek müdahale programlarının etkililiğinin test edilmesinde Pozitif Psikoterapi Bağlamında İşlevsellik Ölçeği kullanılabilir. Bunun yanında PPTİÖ kullanılarak bireylerin işlevselliğiyle ilişkili olabilecek bireysel (kişilik özellikleri, esneklik, bağlanma stilleri, benlik saygısı vb.) ve çevresel (ebeveyn tutumları, sosyal destek vb.) faktörlerin belirlenmesine yönelik path analizi ve yapısal eşitlik modellemesi araştırmalarının yapılması literatüre katkı sağlayabilir. Bunlara ek olarak boylamsal araştırmalarla işlevselliğin zaman aralıklı etkileri ölçülebilir ve etkili olan değişkenler tespit edilebilir.

KAYNAKÇA

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. DC: Author.
- Aydemir, Ö., & Uykur, B. (2012). Kısa işlevsellik değerlendirme ölçeği'nin Türkçe sürümünün bipolar bozuklukta güvenilirliği ve geçerliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(3), 193-200.
- Aypay, A., & Kara, A. (2018). Pozitif psikoterapi denge modeli bağlamında dengeli yaşam ölçeği ve dengeli yaşam temel becerileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(3), 63-79. <https://doi.org/10.19126/suje.408531>
- Bickenbach, J., Rubinelli, S., Baffone, C., & Stucki, G. (2023). The human functioning revolution: Implications for health systems and sciences. *Frontiers in Science*, 1, 1118512. <https://doi.org/10.3389/fsci.2023.1118512>
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi
- Campo, J. V., Jansen-McWilliams, L., Comer, D. M., & Kelleher, K. J. (1999). Somatization in pediatric primary care: Association with psychopathology, functional impairment, and use of services. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(9), 1093-1101. <https://doi.org/10.1097/00004583-199909000-00012>
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1263. <https://doi.org/10.17755/esosder.263229>
- Daniels, M. (1982). The development of the concept of self-actualization in the writings of Abraham Maslow. *Current Psychological Reviews*, 2(1), 61-75. <https://doi.org/10.1007/BF02684455>
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Eryılmaz, A. (2012). Pozitif psikoterapi bağlamında yaşam amaçları belirleme ölçeğinin üniversite öğrencileri üzerinde psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 15(3), 166-174.
- Eryılmaz, A. (2020). *Meta teori: Bir gelişim ve psikoterapi kuramı olarak pozitif psikoterapi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2023). *How to design and evaluate research in education*. McGraw Hill.

- Gençöz, T. (2000). Pozitif ve negatif duygu durum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-28.
- Handest, R., Molstrom, I. M., Gram Henriksen, M., Hjorthøj, C., & Nordgaard, J. (2023). A systematic review and meta-analysis of the association between psychopathology and social functioning in schizophrenia. *Schizophrenia Bulletin*, 49(6), 1470-1485. <https://doi.org/10.1093/schbul/sbad075>
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Joseph, S., & Wood, A. (2010). Assessment of positive functioning in clinical psychology: Theoretical and practical issues. *Clinical Psychology Review*, 30(7), 830-838. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2010.01.002>
- Kan, Ş. G., & Memmedova, K. (2025). Developing a positive psychotherapy balance model application scale to study academicians' skills in solving personality conflicts. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 15(1), 213-220.
- Kline, P. (2014). *An easy guide to factor analysis*. Routledge.
- Kline, R. B. (2019). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford.
- McClure, M. M., Harvey, P. D., & Bowie, C. R. (2013). Functional impairments in schizophrenia: Characterizing employment status and the role of motivation and cognition. *Journal of Abnormal Psychology*, 122(4), 972-978. <https://doi.org/10.1037/a0034953>
- Michalak, E. E., Yatham, L. N., Kolesar, S., & Lam, R. W. (2006). Bipolar disorder and quality of life: a patient-centered perspective. *Quality of Life Research*, 15, 25-37. <https://doi.org/10.1007/s11136-005-0376-7>
- Nunnally, J. C. (1979). *Psychometric theory*. McGraw-Hill Book Company.
- Peseschkian, N. (1990). Positive psychotherapy: A transcultural and interdisciplinary approach to psychotherapy. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 53(1-4), 39-45.
- Peseschkian, N. (1997). *Positive psychotherapy: Theory and practice*. Fischer TB.
- Peseschkian, N. (2002). *Günlük yaşamın psikoterapisi* (çev. K. Toksöz). Beyaz Yayınları.
- Peseschkian, N. (2012). *Positive family therapy: The family as therapist*. Springer Science & Business Media.

- Ro, E., & Clark, L. A. (2009). Psychosocial functioning in the context of diagnosis: Assessment and theoretical issues. *Psychological Assessment*, 21(3), 313–324. <https://doi.org/10.1037/a0016611>
- Rusk, R. D., & Waters, L. (2014). A psycho-social system approach to well-being: Empirically deriving the five domains of positive functioning. *The Journal of Positive Psychology*, 10(2), 141–152. <https://doi.org/10.1080/17439760.2014.920409>
- Sarı, T., Eryılmaz A., & Varlıklı-Öztürk, G. (2010). *Adaption of wiesbaden inventory of positive psychotherapy to Turkish culture*. Oral Presentation, 5th World Congress on Positive Psychotherapy, 9-12 Oct, İstanbul/Turkey.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23–74. <http://www.mpr-online.de>
- Seçer, İ. (2018). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Anı.
- Skodol, A. E., Gunderson, J. G., McGlashan, T. H., Dyck, I. R., Stout, R. L., Bender, D. S., & Oldham, J. M. (2005). Functional impairment in patients with schizotypal, borderline, avoidant, or obsessive-compulsive personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 162(10), 1914-1917. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.162.10.1914>
- Smelser, N. J., & Baltes, P. B. (Eds.). (2001). *International encyclopedia of the social & behavioral sciences* (1st ed.). Elsevier.
- Şahinöz, Ş., & Işıklı, S. (2024). Kişilik işlevsellik düzeyi-öz bildirim ölçeği: Türkçe uyarlama çalışması. *Psychother Res*, 13(2), 209-221.
- Villarreal, V., Sullivan, J., Hechler, J. M., & Ruiz, K. (2021). A review and psychometric evaluation of multidimensional scales of functional impairment and recommendations for practice. *Journal of Applied School Psychology*, 37(3), 300-318. <https://doi.org/10.1080/15377903.2020.1848954>
- Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063–1070. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.6.1063>
- Willcutt, E. G., Petrill, S. A., Wu, S., Boada, R., DeFries, J. C., Olson, R. K., & Pennington, B. F. (2013). Comorbidity between reading disability and math disability: Concurrent

psychopathology, functional impairment, and neuropsychological functioning. *Journal of Learning Disabilities*, 46(6), 500-516. <https://doi.org/10.1177/0022219413477476>

Yildiz, M., Kiras, F., İncedere, A., Esen, D., Gürcan, M. B., Abut, B., ... & Tural, Ü. (2018). Şizofreni hastaları için toplumsal işlevselliği değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19, 29-38.